

Sommerhøjskole 2023

En uge du aldrig glemmer...

Temaet for årets sommerhøjskole er: Det 20. århundredes hemmeligheder i krig og fred - også i Næstved & omegn.

Europa er i krig, og det kan vi frygte vil stå på i årevis. Ruslands præsident V. Putin har invaderet Ukraine og Vesteuropa er kommet det ukrainske folk til undsætning. Men tiden er også til et tilbageblik på de krige og kriser som Danmark tidligere har været involveret i, og nogle af de hemmeligheder, der i mere end hundrede år har været en del af danmarkshistorien. Fra den 1. verdenskrig og den russiske revolution over mellemkrigstidens diktatorer og den 2. verdenskrig med besættelsen af Danmark til Den Kolde Krig og truslen om anvendelsen af atomvåben.

Vi får lejlighed til at gå i dybden - med en heldagstur til Koldkrigsmuseet på Langelandsfortet - og graver os ned i arkiverne for at præsentere nogle af de hemmeligheder, som nu kan fortælles. Med kyndige folk, der sad med nogle af hemmelighederne under Den Kolde Krig, samt vores seniorkonsulent, kulturhistorikeren, cand.mag. *Tommy P. Christensen*, fokuserer vi på nogle af de mange hemmeligheder, der i freds- og krigstid har præget Østdanmark, herunder Næstved & omegn.

Sommerhøjskolens idé er, at du deltager i en uges aktiviteter, ligesom på en højskole - og på samme tid bor hjemme. Sommerhøjskolen er en vekselvirkning mellem sang, foredrag, debatter, byvandring, heldagstur, eftermiddagsekskursion, god mad og hyggeligt samvær. Her vil du få gode muligheder for at møde andre i et positivt, socialt fællesskab.

Vi starter dagen kl. 9.00 med morgenbrød og fællessang. Dagen afsluttes ca. kl. 15.30 med eftermiddagskaffe og kage (undtagen dagene for vores busudflugter, hvor vi starter tidligere - og kommer senere hjem). Der serveres alle dage en spændende frokost med drikkevarer.

Der udleveres et fyldigt kursusmateriale (kompendium), specielt udarbejdet af den gennemgående kursusleder, kulturhistoriker *Tommy P. Christensen*, Malmø.

Glæd dig til en hel igennem fantastisk og oplevelsesrig uge!

Program:

Mandag d. 31. juli

09.00-09.30	Morgenbrød & fællessang.
09.30-12.00	Velkomst, præsentation af lærer og kursister. Introduktion til årets tema: Det 20. århundredes hemmeligheder i krig og fred - også i Næstved & Omegn. Danmark og slagskyggen fra den russiske bjørn siden 1917. Handout v. <i>Tommy P. Christensen</i> . Tid for spørgsmål.
10.30	Busudflugt til Vestvolden og Ejbybunkeren med frokost undervejs.
11.45-12.45	Frokost på Restaurant Albatrossen ved Hundige havn.
14.00-16.00	Rundvisning i Ejbybunkeren m.v.
16.00	Eftermiddagskaffe ved bussen og afgang fra bunkeren.
17.15	Hjemkomst til Næstved.

Velkomst, præsentation af lærer og kursister. Introduktion til årets tema: Det 20. århundredes hemmeligheder i krig og fred - også i Næstved & Omegn.

Danmark og slagskyggen fra den russiske bjørn siden 1917. Handout v. *Tommy P. Christensen*. Tid for spørgsmål.

10.30 Afgang fra Grønnegade: **Busudflugt til Vestvolden og Ejbybunkeren med frokost undervejs.**

Under Den Kolde Krig blev Københavns Luftforsvar fra 1954 styret fra Ejbybunkeren. Bunkeren ligger ved Vestvolden i Rødovre, og fra det store operationsrum var der forbindelse til radar-stationer, der overvågede luftrummet, og til kanon- og missil-batterierne omkring København.

I de næste 17 år var Ejbybunkeren derfor bemanded døgnet rundt og klar til kamp, hvis Den Kolde Krig blev varm. I 1971 blev kommandocentralen flyttet fra Rødovre til Vedbæk, og Ejbybunkeren blev herefter brugt af forsvaret til forskellige andre formål. I en periode var den bl.a. fyldt med store computere, der blev brugt til fortløbig militær kommunikation i Forsvarets Integrerede Kommunikations-

system (FIKS). Derudover fungerede Ejbybunkeren som et forberedt krigshovedkvarter for Militærregion VI, altså de militære myndigheder, der skulle lede forsvaret af København og Nordsjælland. Først i 2005 blev anlægget endeligt forladt af forsvaret og blev i 2012 blev Ejbybunkeren åbnet som en del af Oplevelsescenter Vestvolden i forbindelse med revitaliseringen af Københavns Befæstning.

Tirsdag d.1. august

09.00-09.30	Morgenbrød & fællessang.
09.30-12.00	Den tyske værnemagts ernæring - om kølevarer og dybfrost fra Danmark. Foredrag v. <i>Tommy P. Christensen</i>
12.00-13.00	Frokost.
13.00-15.00	Byvandring ved Rasmus Nielsen: Om Næstved hemmeligheder
15.00-15.30	Eftermiddagskaffe, hyggeligt samvær og afrunding på dagen.

Den tyske værnemagts ernæring - om kølevarer og dybfrost fra Danmark. Foredrag v. *Tommy P. Christensen*

At se på de tyske soldaters rationer og værnemagts forsyninger under besættelsen er ikke så ligegyldigt, som det kunne se ud til. I Østdanmark var København og Næstved centre for forplejningernes fordeling, og ikke mindst virksomheder på Næstved Havn havde tonsvis af fødevarerforsyninger på køl for værnemagten! Vi dykker ned i detaljerne i dette særlige hjørne af samarbejdspolitikken, der er blevet kaldt "Hitlers spisekammer".

Vi forsøger, at kaste lys over de lokale personer og begivenheder omkring "Bag Barakkerne" og på havnen. Tid for spørgsmål.

Handout om civilbeskyttelsen, hvis Danmark blev en krigszone.

Onsdag d. 2. august

HELDAGS BUSTUR TIL KOLDKRIGSMUSEET PÅ LANGELANDSFORTET

08.30-09.00	Morgenbrød & fællessang.
09.00	Afgang fra Næstved
11.45-12.45	Frokost på Bagenkop Kro
13.15-15.30	Rundvisning på Langelandsfortet
16.30-17.00	Eftermiddagskaffe på Øxendrup Kro
18.45	Hjemkomst Næstved

HELDAGS BUSTUR TIL KOLDKRIGSMUSEET PÅ LANGELANDSFORTET

På denne spændende tur skal vi både se fortet og det omfattende koldkrigsmuseum med flere spændende udstillinger og russisk materiel fra Den Kolde Krig.

Nær sydspidsen af Langeland kommer vi til at få en lækker frokost på Bagenkop Kro, hvorefter turen fortsætter til Langelandsfort (opf. 1952/53).

Det blev bygget i et forsøg på at engagere NATO-landene til at forsvare Danmark ved at skabe den sydlige akse, hvor man fra dansk side kunne hindre adgangen gennem Storebælt for Warszawapagtens krigsskibe. I tilfælde af, "at ballonen gik op" skulle fortets fire kanonstillinger beskytte de omfattende minefelter, der ville blive udlagt for at lukke gennemsejlingen mellem Langeland og Lolland.

13.15-15.30 får vi en rundvisning på fortet (fordelt på to grupper). Fortet og området på Syd-Langeland omfatter underjordiske bunkers, kanoner, briske, depoter, - Vi forventer at være tilbage i Næstved 18.45

Torsdag d. 3. august

09.00-09.30	Morgenbrød & fællessang.
09.30-12.00	MOBA - Søværnets hemmelige våben i den kolde Krig. Foredrag v. Bo Leimand
12.00-13.00	Frokost.
13.00-15.00	Danmarks hemmelige styrker, hvis Warszawapagten havde besat de østlige landsdele. Foredrag v. Niels Jensen.
15.00-15.30	Eftermiddagskaffe, hyggeligt samvær og afrunding på dagen.

MOBA - Søværnets hemmelige våben i den kolde Krig. Foredrag v. Bo Leimand

Kong Charles den Anden udtalte i 1672 at "Næst efter Gud den Almægtiges nådige forsyn, hviler kongeriget velfærd, sikkerhed og styrke på Flåden." I dette foredrag vil blive søgt synliggjort, at Danmark aldrig har haft et stærkere forsvar af Østersøen end under Den Kolde Krig.

Efter den 2. Verdenskrig skulle forsvaret af Danmark gentænkes og genopbygges. Et af de områder, der lige fra begyndelsen af Danmarks medlemskab af NATO havde stor betydning var Østersø-området. Kontrollen med bæltterne og især Øresund var altafgørende for et effektivt forsvar af Nordregionen. Den danske flåde skulle genopbygges, herunder også motortorpedobådsflåden. Der blev udviklet et koncept med navnet den Mobile Base, - forkortet MOBA.

Historien bag MOBA vil blive gennemgået samt den operative anvendelse.

Det typiske operationsområde var Møn, Falster og Stevns. Her indgik de i SUNDET SYD operationen. Det var et mix af minebælter samt luftforsvar af disse fra Stevnsfortet, HAWK og NIKE. Et mobilt kystmissilbatteri og ubåde. Hvis det hele gik galt, ville Danmark iværksætte det såkaldte HURRICANE koncept (: satse hele butikken) med hjælp fra German Naval Air Arm.

MOBA og alle de andre elementer blev alligevel nedlagt i 2003-4, da der jo var blevet "fred og ingen fare" i

luftværnsstillinger, en maritim udkigsstation og radaranlæg. Alt sammen anlagt diskret i terrænet for at påkalde sig mindst mulig opmærksomhed. I fredstid havde farvandsovervågningen høj prioritet og blev bl.a. foretaget fra kystradarstation Fakkebjerg og marineudkigsstation Føllesbjerg.

På Koldkrigsmuseet fortælles koldkrigshistorien til lands, til vands og i luften - tilmed foregår det både over og under jorden: Oplev f. eks. den særlige stemning i ubåden "Springeren", gå ombord på ministrygeren "Askø" og stå ansigt til ansigt med kampflyet MIG-23. Museet huser tilmed en komplet sektion af Berlinmuren.

Hvis 3. Verdenskrig var blevet en realitet, skulle Danmarks Radio have sendt fra et ganske særligt nødstudie i en sikret bunker. Nødstudiets originale indretning kan nu ses på Koldkrigsmuseet. Sammen med bl.a. et nødhospital fra Ærø fortæller nødstudiet om det civile beredskab under den kolde krig.

Den 7. polske landgangsdivision - *De Blå Baretter* - skulle som de første være gået i land på de danske strande, hvis den kolde krig var blevet varm. Nu er deres veteranforening Foreningen af Soldater og Sympatisører af De Blå Baretter medarrangør af en udstilling om deres egen historie på Langelandsfortet sammen med det polske Nationale Søfartsmuseum i Gdansk, Flådemuseet i Gdynia og Hærmuseet i Bydgoszcz. På udstillingen kan man se originale genstande fra soldaterne sammen med fotografier, film, malerier og modeller af de kampvogne, helikoptere og landgangs-fartøjer, der skulle have været anvendt ved en landgang i Danmark!

Østersøområdet. Gennem næsten et halvt århundrede nåede disse enheder dog at være et fleksibelt og effektivt forsvar mod truslen fra øst. Tid for spørgsmål.

Danmarks hemmelige styrker, hvis Warszawapagten havde besat de østlige landsdele. Foredrag v. Niels Jensen.

Sovjetunionen, DDR og Polen viste stor interesse for Danmark under Den kolde Krig, og invasions-planerne er efter Sovjetunionens sammenbrud blevet kortlagt og dokumenteret.

Mindre kendt er de tophemmelige Stay Behind-netværk, der var en del af okkupationsbered-skabet. PET-kommissionens beretning (bd. 5) oplyser, at det danske okkupationsberedskab blev nedlagt i 1999, men hvordan skulle de egentlig klare sig bag fjendens linjer, når man med a-våben, luftlandesætninger og landgangsoperationer havde erobret Sjælland, sydhavsområdet og Bornholm?

Generalløjtnant (pens.) K.G.H. Hillingsø har i sin bog "*Trusselsbilledet*" afsluttende påpeget, at det store spørgsmål snarere var, hvornår NATO ville have vundet? Ville den amerikanske præsident give tilladelse til at benytte såvel taktiske, som strategiske a-våben, hvis de fleste europæiske nationer havde strakt våben, og Sovjetunionen truede USA med deres strategiske a-våben?

15.00-15.30: Eftermiddagskaffe, hyggeligt samvær og afrunding på dagen.

Fredag d. 4. august

09.00-09.30	Morgenbrød & fællessang.
09.30-12.00	Øresund - og planerne om at redde Danmark i foråret -45. Foredrag v. Tommy P. Christensen.
12.00-13.00	Frokost
13.00-15.00	Mare Balticum - et russisk indhav? Oplæg v. Bo Leimand med efterfølgende debat.
15.00-15.30	Eftermiddagskaffe, hyggeligt samvær og afrunding på ugen.

Øresund - og planerne om at redde Danmark i foråret -45. Foredrag v. Tommy P. Christensen.

Den 5. maj 1945 blev flere tusinde, veltrænede, bevæbnede, danske soldater landsat i Helsingør med færgen fra Helsingborg. Forud var gået mange dramatiske begivenheder, og den helt store usikkerhed: Ville den tyske besættelsesmagt nedlægge sine våben - eller få ordre til at kæmpe til sidste patron, som den tyske general Georg Lindemann (Wehrmachtsbefehlshaber Dänemark) havde erklæret i sin dagsbefaling d. 15. april 1945?

Fra svensk side var man efterhånden blevet indstillet på, at iværksætte en militær operation over Øresund ("Operation Rädde Danmark"), der i givet fald kunne omfatte en overførsel af op til 60.000 soldater, o. 6.000 køretøjer, 164 kampvogne og 99 artilleripjecer med tilhørende traktorer!

Så sent som den 4. maj 1945 fastlagde den svenske generalmajor August Ehrensvärd de nærmere betingelser for operationen, og den 5. maj kunne man lettest konstatere at tyskerne begyndte at nedlægge sine våben og kapitulere. Sveriges øverstkommanderende general Jung kunne beordre at al planlægning og yderligere forberedelser ang. "Rädde Danmark vad avser Själland inställes".

En utrolig historie, der stadig mødes med skepsis blandt mange svenskere, der troede på de svenske politikeres forsikringer om Sveriges neutralitet...

Tid for spørgsmål.

Mare Balticum - et russisk indhav?

Oplæg v. Bo Leimand med efterfølgende debat.

Sikkerheden i Østesøområdet er høj-aktuel, især efter at Finland er blevet det 31. NATO-land.

Forstærkningsproblematikken af området er måske blevet gjort nemmere - eller er det? Hvorledes bliver det fremtidige samarbejde på forsvarsområdet? Vi prøver, at komme med et bud på dette.

Vi prøver at lave en afrunding, der på baggrund af Danmarks geostrategiske placering fremlægger, hvad det kan betyde for den nuværende situation omkring Østersøen? På baggrund af Samuel Huntingtons bog fra 2006: "Civilisationernes sammenstød?" fra 2006, ser vi på den historiske linie ned gennem Europa. Startende fra Murmansk og den finske grænse - og ned til Balkan og Tyrkiet.

Vi hører om de baltiske lande i 2020-erne, Suwałki-korridoren, Kaliningrad (det gl. Königsberg) og Iskander-missilerne med taktiske a-våben, der kan række over til Rådhuspladsen i København. Hvad er de fire, nordiske NATO-landes svar på et Hurricane koncept i dag?

Vi afslutter med, at debattere og sammenfatte på den aktuelle situation:

- Europa er atter i krig, men hvornår var der så fred og ingen fare?
- Er fredsdividenden i virkeligheden en dårlig ting?
- Kan det danske forsvar forsvare noget som helst nu - i 2023?

Praktiske oplysninger:

Sommerhøjskolen 2023 afholdes i Musikstalden på Grønnegade Kaserne, Grønnegade 10, 4700 Næstved.

Pris: kr. 3400,- pensionister fra Næstved kr. 2975,- alt inklusive - foredrag, byvandring, rundvisninger, oplevelser, kaffe/te, morgenbrød, frokost inkl. drikkevarer, eftermiddagskaffe med kage, undervisningsmaterialer, busture, billetter, godt selskab og hyggeligt samvær.

Der tages forbehold for ændringer.

Tilmelding og yderligere information:

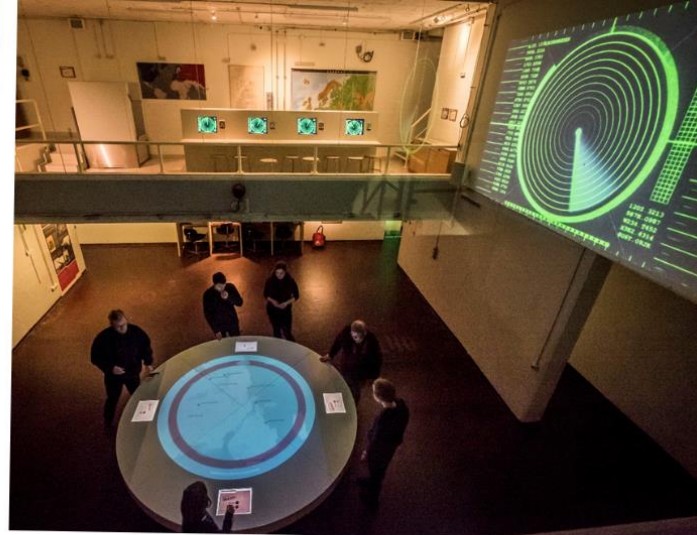
AOF Næstved & Susålandet

www.aof-naestved.dk

hold nr. 231-999

Tlf.: 2040 4210

SOMMERHØJSKOLE 2023

Mandag den 31. juli - fredag den 4. august

Det 20. århundredes hemmeligheder i krig og fred - også i Næstved & omegn

En hel uge fuld af: Foredrag - Byvandring - Rundvisninger - Busudflugter - Oplevelser

Kultur - Viden - Indblik - Debatter - Hyggeligt samvær - Fællessang og god mad. En hel uge med kulturhistoriker Tommy P. Christensen, byvandring om Næstveds hemmeligheder, busture til Koldkrigsmuseet på Langelandsfortet, tur til Vestvolden og Ejbybunkeren - og meget mere

